

ОРДЭН КОЛЕРУ КРЫВІ

Сярод узнагарод, якімі былі адзначаны нашы землякі падчас выканання інтэрнацыянальнага абавязку ў Афганістане, асобае месца займае ордэн Чырвонай Зоркі. Ім узнагароджвалі не толькі за подзвіг, а і за цяжкую штодзённую ваенную працу.

У гады афганскай вайны яго атрымлівалі таксама ўсе ваеннаслужачыя, якія былі параненыя. Пры гэтым нагодай для ўручэння ордэна з'яўляліся раненні сярэдняй ступені цяжкасці або сур'ёзныя калецтвы. Загінулыя ў ходзе ваеннага канфлікту атрымлівалі ўзнагароду пасмяротна. Ордэн уручаўся іх сем'ям. Пeralічыць усіх атрымаўшых ордэн Чырвонай Зоркі лепяльчан немагчыма. Няма такой статыстыкі. Дакладна вядомы прозвішчы 37 чалавек, сямёра з іх узнагароджаны пасмяротна. Нямала і тых, хто вярнуўся з той вайны з цяжкімі калецтвамі.

Воінаў-інтэрнацыяналістаў узнагароджвалі ордэнам Чырвонай Зоркі з фармуліроўкамі: «За адзнаку ў баявой і палітычнай падрыхтоўцы», «За выкананне інтэрнацыянальнага абавязку» або «За выкананне спецыяльнага задання». У пераліку тых лепяльчан, хто атрымаў ордэн за «афганскую» вайну, верталётчык **Пётр Раманенка** і мінёр **Юрый Гузянок**. На новае месца службы ў Афганістане малодшы сяржант Гузянок прыбыў вясной 1984 года. Паўгода камандаваў экіпажам «бэтээскі». Знішчыў тралам больш за сотню мін. Тройчы быў кантужаны.

Паслужны спіс Юрыя Гузянка даволі значны. Да канца службы выканаў 104 асабістыя размініраванні. У падраздзяленні гэта быў рэкорд. Ніхто з таварышаў па службе большага выніку тады яшчэ не дасягаў. У ліку тых 104-х размініраванняў пяць складаных фугасаў, мноства ўсялякіх «сюрпрызаў» і «пастак». Удзельнічаў і ў больш чым тысячы калектыўных размініраванняў. Шмат баявых эпізодаў можа прыгадаць ветэран. Аднак асабліва памятная дата – 29 сакавіка 1984 года.

У той дзень шасцёра мінёраў парамі рухаліся па асфальтаванай дарозе. Наперадзе, пратыкаючы падазроныя месцы шчупамі, «слухалі» грунт мінашукальнікамі. Затым у паўсотні метрах рухалася галаўная машына калоны. Дванаццаць мін ужо былі абясшкоджаныя, пяць з іх асабіста выявіў і зняў Гузянок.

У гэты час наперадзе, нібы з-пад зямлі, з'явіўся малады афганец. Ён ішоў да іх, весела ўсміхаючыся, падаючы нейкія незразумелыя знакі. Сапёры звярнулі на яго ўвагу, але было позна. У гэты самы момант засада літаральна з дзесяці метраў паласнула па іх агнём. Падаючы, Юрый адказаў чаргой, хацеў ударыць яшчэ адной туды, адкуль чуліся стрэлы, але не паспеў – разрыўнымі кулямі разнесла прыклад аўтамата, аскепкі пасеклі левую руку, пальцы быццам змярцвелі. Тады ён правай дастаў гранату, каленам прыціснуў кальцо, кінуў «эфку» ў хмызняк. Выбух, крыкі... Узяў яшчэ гранату, зубамі вырваў кальцо, прыўзняўся для кідка, але чарга разрыўных куль ударыла ў бок, апынуўся ў неглыбокім раўчуку з вадой. Выратаваў падсумак з аўтаматнымі ражкамі. Разрыўнымі іх пакарабаціла, і толькі адна куля, звычайная, зачাপіла лёгкае і затрымалася дзесьці ў грудзях. Хто і як узяў з яго рукі ўзведзеную гранату, Юрый не памятаў. Толькі праз два месяцы вярнуўся са шпіталя ў сваё падраздзяленне.

Ордэн Чырвонай Зоркі гвардыі старшыня Гузянок атрымаў у той восеньскі дзень, калі ў газетах з'явіўся загад Міністра абароны аб звальненні ў запас воінаў, якія адслужылі тэрмін у шэрагах Узброеных Сіл. Праз два тыдні Юрый і яго аднагодкі ўжо развіталіся з баявымі сябрамі.

***

Не вельмі часта, але наведваецца ў вёску Далікі, дзе прайшлі дзіцячыя гады, **Пётр Раманенка**. Дарогу ў дарослае жыццё хлопцу дала Свядская сярэдняя школа. Падчас вучобы не думаў, што будзе лётчыкам. Верталётнай справе вучыўся ў віцебскім аэраклубе, які ў савецкія часы лічыўся, бадай, галоўнай кузняй верталётных кадраў. Пасля некалькіх год вучобы пацягнуліся гады службы ў баявых частках па ўсім Савецкім Саюзе. Увесну 1984 года прыйшоў загад падрыхтаваць эскадрыллю верталётчыкаў для адпраўкі ў Афганістан. У яе складзе было і звяно, якім камандаваў капітан Раманенка.

Верталётная часць размяшчалася ў горадзе Кундуз, на поўначы Афганістана, непадалёк ад савецка-афганскай мяжы. Пасля першых баявых вылетаў, шоку ад першых абстрэлаў пачаліся цяжкія, суровыя баявыя будні. Ляталі верталётчыкі на машынах МІ-8.

Падчас сустрэчы са слабадскімі школьнікамі некалькі гадоў таму Пётр Сілівеевіч распавядаў, за што атрымаў у Афганістане баявую ўзнагароду.

Увечары прыйшоў загад вылецець на дальнюю кропку ў цясніну Ауну для таго, каб забраць двух параненых салдатаў і аднаго забітага. Адбылі на двух верталётах. Пакуль прыляцелі, ужо сцямнела. Не паспелі загрузіць параненых і забітага, як пачаўся жорсткі абстрэл. Камандзір кропкі катэгарычна забараніў вылет, бо на ўзлёце верталёты могуць падбіць. Машына амаль безабаронная, пакуль не набярэ вышыню і хуткасць. Пётр аператыўна па радыё звязаўся з камандаваннем у Кабуле, тыя дазволілі ўзлёт, які прыйшоў удала. Узляталі верталётчыкі ў поўнай цемры, якая толькі зрэдку падсвечвалася ракетамі ды трасіруючымі кулямі. На развітанне верталётчыкі далі некалькі стрэлаў ракетамі па гарах, дзе заселі баевікі. За гэты баявы эпізод Пётр Раманенка быў прадстаўлены да ўзнагароджання ордэнам Чырвонай Зоркі.

Пётр Раманенка з баявымі сябрамі вярнуліся ў Савецкі Саюз у лістападзе 1985 года. Грымнуў чорны красавік 1986-га, Чарнобыль. З першага мая маёр Раманенка са сваім звяном удзельнічаў у тушэнні аварыйнага рэактара. Лётаючы над ім, скідвалі ў жарало спецыяльную сумесь, якая тармазіла рэакцыю, змяншала выкіды. Колькі рэнтгенаў ён атрымаў у тыя дні, ні адзін прафесар медыцыны так дакладна і не сказаў – шмат. Зараз ужо многіх саслужыўцаў няма ў жывых. За ўдзел у ліквідацыі аварыі на Чарнобыльскай АЭС маёр Раманенка ўзнагароджаны другім ордэнам Чырвонай Зоркі.

Валерый ТУХТА.

На здымках: Пётр Раманенка; Юрый Гузянок (крайні злева) падчас службы ў Афганістане.